

Kasteel Stoutenburg

Halverwege de Stoutenburgerlaan ligt een haakse bocht. Precies op deze plek heeft het middeleeuwse kasteel gestaan. In het weiland naast de bocht ligt als zichtbare herinnering een restant van de oude slotgracht. Forse libellen vliegen heen en weer en waterhoentjes zoeken een schuilplaats tussen de weelderige overbegroeiing. Het is lang geleden dat hier gewapende ridders uitreden en schone jonkvrouwen toefden. Oude rekeningen kunnen veel vertellen.

Het kasteel werd rond 1330 versterkt. We kunnen het al lezend herscheppen, met zijn stenen hoofdgebouw van twee verdiepingen en zijn grote, met eikenhout betimmerde zaal. Er was een kleinere voorburch met een poortgebouw, een binnenplaats met een rosmolen en turfschuur. Het geheel werd beschermd door een dubbele grachtengordel met bruggen. Er waren vensters van waaruit je de Cnordeniip (de huidige de Korte Niep) kon zien liggen. Daar woonde Ghyselbrecht Falyen, die met zijn 15 bewapende boeren uit de directe omgeving te hulp kon schieten als er gevaar dreigde. Zo'n dreiging was nooit ver weg. De bisschop Jan van Diest was een zwakke figuur en het wél zeer nabije Gelre lag constant op de loer. De slotheer Arnoud van Yselsteyne moest dan wel met zijn mannen de eerste klappen opvangen. In 1334 was het weer zover. Dit keer was Amersfoort de boosdoener. De middeleeuwse mens was een ras-opportunist en trouwbreuk was aan de orde van de dag. De latere bisschop David mocht dit aan den lijve ervaren toen men hem

in 1483 op een mestkar de Keistad binnenvoerde. Maar dat is een ander verhaal. Ons oorlogje begon omtrent St. Margrieten en duurde tot St. Katrinen, met zo nu en dan een kort bestand. Er werd wat extra volk ingehuurd, 6 soldaten, een torenwachter en een poortwachter. Dat stelde nog niet veel voor. Men trok 's zondags na St. Andries op tegen Amersfoort, kennelijk zonder het gewenste resultaat. De wijnrekening van die dag mocht er best wezen.

De krijgskansen wisselden en de bezetting met vreemd soldatenvolk werd constant aangepast. Ná St. Odolph werd het menens. Otto van Yselsteyne schoot zijn bloedverwant te hulp en bracht 40 voetsoldaten en 8 ruiters mee. Er werd een volledige wapensmidse ingericht, er werden bogen vervaardigd en gerepareerd en men construeerde 2 werptoestellen. Amersfoort zou er dit keer van lusten. Niet alleen Otto was voor de afrekening uitgenodigd. Arnoud had persoonlijk wat vrienden gevraagd om mee te doen. De rest van de invitaties werd door boden, zowel te voet als te paard, rondgebracht. Het buitenkansje om een stad te plunderen mocht je niet laten schieten. Voor het brandstichten waren twee vaklieden ingehuurd om leiding te geven. 't Zou zonde zijn als de rode haan te vroeg ging kraaien. Eerst moesten de goeie spullen de stad zijn uitge-slept.

Aan proviand was gedacht. De heren aten geen roggebrood zoals de boeren. Er is sprake van 150 mud tarwe en van even zovele vaten Homburgs bier. Daarnaast 50 schapen, een koe, wijn en andere levensbehoeften. De beek was

goed bevaarbaar en men huurde schepen voor het transport. Je kon de goede dingen des levens niet achterlaten als je ten strijde trok. De Stoutenburgse boeren onder Ghyselbrecht Falyen lijken zich tijdens de oorlog kranig te hebben geweerd. Goeïskens de schut (schutter van schapen ?) werd van zijn paard gestoken. Zijn rode hengst liet daarbij het leven. Ook het paard van Willaem van Achtevelde bleef dood achter. Over de boeren zelf wordt in de rekeningen niet gerept. Een dood paard moest worden vergoed, maar wat moest je met een dooie boer ? Amersfoort is er genadig van af gekomen. Vlak voordat de stad zou worden aangepakt, koos men eieren voor zijn geld en werd er een bestand gesloten. Dat heeft de stad veel geld gekost.

Geen middeleeuws kasteel zonder jonkvrouwen. Zij mochten - dat was nog vóór de oorlog met Amersfoort - bij hun vader op de kamer slapen toen er minderbroeders op bezoek kwamen. Er werd nog druk verbouwd en dan zat je wel eens onthand met de logeergelegenheid. Men was destijds niet preuts maar je kon je dochters niet bij die broeders te slapen leggen. Dat ging ook heer Arnoud te ver. Het bezoek heeft één pond aan kosten met zich meegebracht: 'Item dien Minrebroederen, doe die joncfrouwen in mins heren camer waren'. De klerk wist het zich nog goed te herinneren toen hij de kosten noteerde.

Bron: Mr. S. Muller: "De Registers en Rekeningen van het bisdom Utrecht", pag. 466 t/m 508.

J. Verduin